

SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN SALDIRGANLIK DÜZEYLERİ VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Ahmet SEVEN¹, Hanifi DÜLGER^{2*}

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Afşin Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, 46500, Kahramanmaraş, Türkiye,

²Bartın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, 74100, Bartın, Türkiye

Özet: Bu çalışma, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve etkileyen faktörlerini belirlemek amacıyla yapıldı. Çalışma, Eylül-Ekim 2019 tarihleri arasında çalışmaya katılmayı kabul eden 207 sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencisiyle tanımlayıcı olarak yapıldı. Veriler sosyo-demografik özellikleri içeren soru formu ve Türkçe geçerliği ve güvenilirliği 2012 yılında Madran tarafından yapılan 29 madde ve 4 alt boyuttan oluşan Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği (BPSÖ) kullanılarak toplandı. Verilerin analizi bilgisayar ortamında; yüzdeler, ortalama, parametrik ve nonparametrik testler kullanılarak yapıldı. Yaş ortalaması 20,77±2,91 olan öğrencilerin %71'i kadın, %35,3'ü Anadolu lisesi mezunu, %81,2'si orta gelirli, %37,2'si çocukluğunu il merkezinde geçirmiş ve %70'i çekirdek aile yapısına sahiptir. Öğrencilerin anne (%47,8) ve baba (%36,2) eğitim düzeylerinin ilköğretim olduğu, çoğunluğunun ise sigara (%70,5) ve alkol (%76,3) kullanmadığı tespit edildi. Öğrencilerin BPSÖ toplam puan ortalaması 72,78±1,72 olup ölçek alt boyut puan ortalamaları sırasıyla 19,19±5,53 (fiziksel saldırganlık), 13,57±2,91 (sözel saldırganlık), 18,01±5,91 (öfke) ve 21,99±5,99 (düşmanlık) olduğu görüldü. Yaş, bölüm, mezun olunan lise, aile yapısı, gelir durumu, çocukluğunu geçirdiği yer, alkol kullanma durumu ve baba eğitim düzeylerinin BPSÖ toplam ve alt boyut ölçek puanlarını etkilemediği saptandı (P > 0,05). Çalışmada "cinsiyet" değişkeni ile BPSÖ fiziksel saldırganlık ve düşmanlık alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu, erkeklerin kadınlara göre fiziksel saldırganlık puanlarının ve kadınların ise erkeklere göre düşmanlık alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu belirlendi (P < 0,05). "Sigara kullanma" değişkeni ile BPSÖ fiziksel saldırganlık puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu, sigara kullananların fiziksel saldırganlık puanlarının daha yüksek olduğu görüldü (P < 0,05). Anne eğitimi lise düzeyinde olan öğrencilerin fiziksel saldırganlık puan ortalamalarının anlamlı olarak yüksek olduğu saptandı (P < 0,05). Çalışmada sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık durumlarının orta düzeyde olduğu; cinsiyet, anne eğitim düzeyi ve sigara kullanma durumlarının saldırganlık düzeylerini etkilediği görüldü.

Anahtar kelimeler: Düşmanlık, Öfke, Öğrenci, Saldırganlık

Aggression Levels and Affecting Factors of Healthcare Vocational School Students

Abstract: This research aims to determine the aggression levels and the influencing factors among the healthcare vocational school students. The descriptive and cross-sectional study was conducted with 207 students who were enrolled at the healthcare vocational school and agreed to participate, from September to October 2019. The data were collected by using a questionnaire form for socio-demographic characteristics and the Buss-Perry Aggression Scale (BPAS). Data analysis was carried out in the computer environment using parametric and non-parametric tests. Among the students who had the mean age of 20.77±2.91, 71% were female, 35.3% were Anatolian high school graduate, 81.2% had middle income, 37.2% were grown up in a city and 70% had nuclear family. It was determined that the education levels of the students' mother (47.8%) and father (36.2%) were primary education and the majority of them did not smoke (70.5%) or alcohol (76.3%). The mean total BPAS score of the students was 72.78±1.72, while their sub dimension scores were 19.19±5.53 (physical aggression), 13.57±2.91 (verbal aggression), 18.01±5.91 (anger) and 21.99±5.99 (hostility), respectively. The variables on age, department, graduated high school, family structure, income status, place of childhood, alcohol use status and father's education levels did not affect the total and sub-dimension scores of BPAS (P > 0.05). It was determined that there was a significant difference between the "gender" variable and the BPAS physical aggression and hostility sub-dimension mean scores, and the physical aggression scores of men compared to women and the hostility sub-dimension scores of women were higher than men (P < 0.05). There was a statistically significant difference between the "smoking" variable and the BPAS physical aggression score averages, and the physical aggression scores of smokers were higher (P < 0.05). It was found that the physical aggression mean scores of the students whose mother's education was at the high school level were significantly higher (P < 0.05). In the study, it was found that the levels of aggression of healthcare vocational school students were moderate, gender, maternal education level and smoking status affected the aggression levels.

Keywords: Hostility, Anger, Student, Aggression

*Sorumlu yazar (Corresponding author): Bartın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, 74100, Bartın, Türkiye

E mail: hdulger@bartin.edu.tr (H. DÜLGER)

Ahmet SEVEN <https://orcid.org/0000-0002-2599-1918>

Hanifi DÜLGER <https://orcid.org/0000-0002-2442-6538>

Gönderi: 29 Nisan 2021

Kabul: 29 Temmuz 2021

Yayınlanma: 01 Ocak 2022

Received: April 29, 2021

Accepted: July 29, 2021

Published: January 01, 2022

Cite as: Seven A, Dülger H. 2022. Aggression levels and affecting factors of healthcare vocational school students. BSJ Pub Soc Sci, 5(1):1-6.

1. Giriş

Saldırganlık; düşmanlık, öfke, antipati, korku veya engelleme gibi duygu ve durumlardan kaynaklanan, karşıdaki bireye düşmanca veya şiddet içeren davranışlarla zarar vermeyi, ona engel olmayı yada bireyin kendisini korumayı amaçlayan sözel, fiziksel veya sembolik her türlü davranış olarak tanımlanır. Saldırganlık başkalarını kırmayı, incitmeyi hedefleyen her türlü düşünce, davranış ya da eylemdir. Saldırganlık adölesan dönemde yaşanan en önemli problemlerden birisidir (Budak, 2005; Kızıлтаş, 2017).

Saldırganlık, genetik, çevresel, yaşanmış veya yaşanan olumsuz psikolojik durum, iletişim problemleri, teknolojinin olumsuz etkisi veya sosyo-kültürel faktörlerden kaynaklanabilir. Saldırganlığın çeşitli psikolojik değişkenler ile arasındaki ilişkilerin incelendiği araştırmalara bakıldığında, saldırganlığın, sosyal ilişkilerde uyum, sosyal kaygı ve problem çözme ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca saldırganlığın, sigara, alkol ve madde kullanım bozukluğu, intihara meyilli olma ve asosyal kişilik bozukluğu ile arasında olumlu yönde ilişkilerin olduğu yapılan araştırmalarda bulunmuştur. Yapılan araştırmalar incelendiğinde saldırganlığın toplum tarafından olumsuz kabul edilen kişisel özellikler ile olumlu yönde, olumlu kabul edilen kişisel özellikler ile ise olumsuz yönde anlamlı bir ilişkisinin olduğu görülmektedir (Denson, 2007; Albayrak, 2008; Algül, 2009; Kurtyılmaz, 2011; Kaynak, 2013; Camadan, 2017).

Sağlık teknikerliği sağlık profesyonelleri arasında büyük bir grubu temsil etmekte, vereceği sağlık hizmetleri ve ulaşacağı toplum bakımından önemli bir yeri bulunmaktadır. Çalışmaya katılan geleceğin sağlık teknikerleri başta 112 acil sağlık hizmetleri, evde sağlık birimleri ve yoğun bakım servisleri olmak üzere çok çeşitli alanlarda görev alacaklardır. Hizmet sunacakları toplumun üyeleriyle bire bir iletişim halinde olmaları ve şiddet vakaları ile en fazla karşılaşan mesleği temsil edecekleri için, sağlık teknikerlerinin saldırganlık eğilimlerinin ve saldırganlığı etkileyen risk faktörlerinin tespit edilmesi önemli olarak görülmektedir (Gürkan, 2016; Camadan, 2017; Kızıлтаş, 2017; Özpulat, 2017).

Literatür incelendiğinde, saldırganlık ile ilgili yapılan çalışmalarda sağlık alanında hizmet verecek, hasta ve yakınları ile doğrudan iletişime geçecek, geleceğin sağlık profesyonelleri olan sağlık teknikerleri ile ilgili çalışmalara rastlanmamıştır. Sağlığın geliştirilmesi, hizmetin sürdürülmesinde ayrıca şiddet ve saldırganlığın azaltılmasında çözümün önemli bir parçası olacak sağlık öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin ve risk faktörlerinin belirlenmesi önemlidir. Bu doğrultuda, sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin, yaş, cinsiyet, aile yapısı, anne baba eğitim düzeyi, sigara alkol kullanımı, ekonomik durum gibi sosyo-kültürel değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır.

2. Materyal ve Yöntem

Tanımlayıcı nitelikte olan çalışma Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Afşin Sağlık Yüksekokulu ve Bartın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu kurumlarının izni alınarak Eylül-Ekim 2019 tarihleri arasında çalışmaya katılmayı kabul eden 207 sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencisiyle tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapıldı. Veriler sosyo-demografik özellikleri içeren soru formu ve Türkçe geçerliği ve güvenilirliği 2012 yılında Madran tarafından yapılan 29 madde ve 4 alt boyuttan oluşan Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği (BPSÖ) kullanılarak toplandı. Ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alpha değeri ($\alpha=0.85$) olarak bulunmuştur (Madran, 2012). Verilerin analizi bilgisayar ortamında SPSS (IBM SPSS Statistics 20) paket programı kullanılarak yapıldı. Verilerin yorumlanmasında yüzdeler, ortalama, frekans tabloları ve tanımlayıcı istatistiklerden yararlanıldı. Normal dağılıma uymayan verilerin iki bağımsız grubun ölçüm değerlerinin karşılaştırılmasında Mann-Whitney U, bağımsız üç ve daha fazla grubun ölçüm değerlerinin karşılaştırılmasında ise Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır (Onder, 2018).

3. Bulgular

Yaş ortalaması $20,77 \pm 2,91$ olan öğrencilerin %71'i kadın, %35,3'ü Anadolu lisesi mezunu, %81,2'si orta gelirli, %37,2'si çocukluğunu il merkezinde geçirmiş ve %70'i çekirdek aile yapısına sahiptir. Öğrencilerin anne (%47,8) ve baba (%36,2) eğitim düzeylerinin ilköğretim olduğu, çoğunluğunun ise sigara (%70,5) ve alkol (%76,3) kullanmadığı tespit edildi (Tablo 1).

Tablo 1. Tanımlayıcı özelliklerin dağılımı

Özellikler	f	%
Cinsiyet		
Kadın	147	71,0
Erkek	60	29,0
Bölüm		
Evde Hasta Bakımı	94	45,4
İlk ve Acil Yardım	113	54,6
Mezun Olunan Lise		
Anadolu Lisesi	73	35,3
Sağlık Meslek Lisesi	79	38,2
Meslek /İmam Hatip Lisesi	55	26,5
Gelir Durumu		
Kötü	15	7,2
Orta	168	81,2
İyi	24	11,6
Çocukluğunu Geçirdiği Yer		
Köy	67	32,4
İlçe	63	30,4
İl	77	37,2

Tablo 1. Tanımlayıcı özelliklerin dağılımı (Devamı)

Özellikler	f	%
Aile Yapısı		
Çekirdek	145	70,0
Geniş	56	27,1
Parçalanmış	6	2,9
Anne Eğitim Durumu		
Okur-Yazar değil	17	8,2
Okur-Yazar	22	10,6
İlkokul	99	47,8
Ortaokul	37	17,9
Lise	28	13,5
Lisans ve Üzeri	4	1,9
Baba Eğitim Durumu		
Okur-Yazar değil	4	1,9
Okur-Yazar	13	6,3
İlkokul	75	36,2
Ortaokul	47	22,7
Lise	44	21,3
Lisans ve Üzeri	24	11,6
Sigara Kullanma		
Evet	61	75,6
Hayır	146	24,4
Alkol Kullanma		
Evet	9	4,3
Hayır	158	76,3
Bazen	40	19,4

Öğrencilerin BPSÖ toplam puan ortalaması 72,78±1,72 olup ölçek alt boyut puan ortalamaları sırasıyla 19,19±5,53 (fiziksel saldırganlık), 13,57±2,91 (sözel saldırganlık), 18,01±5,91 (öfke) ve 21,99±5,99 (düşmanlık) olduğu görüldü (Tablo 2).

Yaş, bölüm, mezun olunan lise, aile yapısı, gelir durumu, çocukluğunu geçirdiği yer, alkol kullanma durumu ve baba eğitim düzeylerinin BPSÖ toplam ve alt boyut ölçek puanlarını etkilemediği saptandı (P > 0,05). Çalışmada "cinsiyet" değişkeni ile BPSÖ fiziksel saldırganlık ve düşmanlık alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu, erkeklerin kadınlara göre fiziksel saldırganlık puanlarının ve kadınların ise erkeklere göre düşmanlık alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu belirlendi (P < 0,05). "Sigara kullanma" değişkeni ile BPSÖ fiziksel saldırganlık puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu, sigara kullananların fiziksel saldırganlık puanlarının daha yüksek olduğu görüldü (P < 0,05). Anne eğitimi lise düzeyinde olan öğrencilerin fiziksel saldırganlık puan ortalamalarının anlamlı olarak yüksek olduğu saptandı (P < 0,05) (Tablo 3).

Tablo 2. Öğrencilerin Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği ve alt boyutları tanımlayıcı istatistikleri

Ölçek ve Alt Boyutları	Ort±SS	Medyan	Min-Max
Buss-Perry SÖT	72,78±1,72	72,00	37,00-128,00
Fiziksel Saldırganlık	19,19±5,53	19,00	9,00-39,00
Sözel Saldırganlık	13,57±2,91	14,00	5,00-24,00
Öfke	18,01±5,91	18,00	7,00-33,00
Düşmanlık	21,99±5,99	22,00	8,00-40,00

SÖT= saldırganlık ölçeği toplam, Ort= ortalama, SS= standart sapma, Min=- minimum, Max= maksimum.

4. Tartışma

Çalışmanın temel amacı, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerini ve çeşitli demografik özellikler açısından etkileyen faktörleri incelemektir. Çalışmada "cinsiyet" değişkeni ile Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği toplam puanı arasında anlamlı fark olmamasına karşın, fiziksel saldırganlık ve düşmanlık alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu, erkeklerin kadınlara göre fiziksel saldırganlık puanlarının ve kadınların ise erkeklere göre düşmanlık alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu belirlendi (P < 0,05). Yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunda cinsiyet değişkeni ile saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı ilişkilerin olduğu belirtilmektedir. Cinsiyet değişkeni bakımından yapılan karşılaştırmalarda, erkek katılımcıların saldırganlık düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğunu bildiren araştırma sonuçlarına rastlanmaktadır (Borroni, 2014;

Bostancı, 2017; Camadan, 2017; Özyürek, 2019; Yörük, 2020). Yapılan bazı çalışmalarda ise saldırganlık düzeyleri bakımından cinsiyet değişkeninin farklılık göstermediği bildirilmiştir (Kurtyılmaz, 2010; Prather, 2012). Cinsiyete göre değişen, biyolojik ve hormonal durum, kültür, cinsiyet rolleri, toplumun ataerkil yapısı ve sosyal çevre saldırganlık düzeylerinin farklılık göstermesinde etkili olduğu söylenebilir. Araştırmalarda cinsiyet değişkenine göre, farklı saldırganlık düzeylerinin bulunması, çalışmanın yapıldığı kültürlerarası farklardan kaynaklandığını düşündürmektedir.

"Sigara kullanma" değişkeni ile BPSÖ fiziksel saldırganlık puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu, sigara kullananların fiziksel saldırganlık puanlarının daha yüksek olduğu görüldü (P < 0,05). Çalışmamıza benzer şekilde sigara içenlerin saldırganlık ölçek puanlarının anlamlı olarak yüksek olduğunu belirten araştırmalar bulunmaktadır (Yörük, 2020).

Tablo3. Öğrencilerin sosyo demografik özelliklerinin Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği ve alt boyutları ile karşılaştırılması

Özellikler	Buss-Perry SÖT	Fiziksel Saldırganlık	SÖ	Öfke	Düşmanlık
Cinsiyet					
Kadın	73,25±16,61	18,53±5,23	13,67±2,72	18,46±5,84	22,57±5,97
Erkek	71,63±18,68	20,81±5,95	13,33±3,34	16,93±6,00	20,55±5,82
	z=0,613 P= 0,241	z=-2,728 P= 0,007	z=0,761 P= 0,447	z=-1,694 P= 0,097	z=2,231 P= 0,027
Sigara Kullanma					
Evet	76,72±21,19	20,62±6,25	14,06±3,64	19,26±6,80	22,77±7,10
Hayır	71,13±15,02	18,60± 5,13	13,36± 2,53	17,50±5,45	21,66±5,45
	z=2,146 P= 0,033	z=2,421 P= 0,016	z=1,572 P= 0,118	z=1,966 P= 0,076	z=1,212 P= 0,227
Mezun Olunan Lise					
Anadolu Lisesi	71,21±2,80	18,23±0,89	13,20±0,47	17,47±0,95	21,65±2,80
Sağlık Meslek Lisesi	72,48±3,08	19,51±0,97	13,69±0,52	17,58±1,03	22,10±3,08
Meslek /İmam Hatip Lisesi	74,28±3,03	19,57±0,98	13,72±0,51	18,90±1,05	22,30±3,03
	x ² =0,516 P= 0,598	x ² =1,133 P= 0,324	x ² =0,619 P= 0,540	x ² =1,269 P= 0,283	x ² =0,212 P= 0,829
Gelir Durumu					
Kötü	69,58±4,64	18,33±1,49	13,54±0,78	17,33±1,60	20,37±1,61
Orta	73,04±5,67	19,27±1,82	13,54±0,63	18,03±1,29	22,15±1,80
İyi	74,93±3,76	19,73±1,21	14,00±0,96	18,46±1,95	22,73±1,97
	x ² =0,549 P= 0,578	x ² =0,376 P= 0,687	x ² =0,171 P= 0,843	x ² =0,210 P= 0,810	x ² =1,051 P= 0,351
Büyüdüğü Yer					
Köy	71,85±3,02	18,68±0,97	13,25±0,50	17,70±1,04	21,36±1,05
İlçe	72,10±2,88	19,32±0,92	13,43±0,48	17,90±0,99	22,28±1,00
İl	74,63±2,93	19,58±1,21	14,11±0,49	18,49±1,00	22,44±1,01
	x ² =0,526 P= 0,592	x ² =0,459 P= 0,633	x ² =1,607 P= 0,203	x ² =0,309 P= 0,735	x ² =0,680 P= 0,598
Aile Yapısı					
Çekirdek	71,35±2,71	19,14±0,87	13,48±0,45	17,85±0,93	21,85±0,94
Geniş	73,39±7,19	19,16±2,31	13,66±1,21	18,00±2,47	22,14±2,50
Parçalanmış	77,33±7,42	20,50±2,38	15,00±1,25	18,44±2,55	23,83±2,58
	x ² =0,287 P= 0,751	x ² =0,170 P= 0,844	x ² =0,813 P= 0,445	x ² =0,200 P= 0,819	x ² =0,337 P= 0,715
Alkol Kullanma					
Evet	72,20±5,89	18,85±1,88	13,37±0,99	17,84±2,03	21,75±2,06
Hayır	73,17±6,34	19,82±2,03	13,53±1,07	18,22±2,18	21,96±2,21
Bazen	81,22±3,04	22,44±0,97	15,11±0,51	20,22±1,04	23,44±1,06
	x ² =0,118 P= 0,308	x ² =0,213 P= 0,122	x ² =0,136 P= 0,258	x ² =0,718 P= 0,490	x ² =0,296 P= 0,744
Bölüm					
Evde Hasta Bakımı	71,80±3,31	18,60±0,98	13,61±0,51	17,58±1,05	21,88±1,15
İlk ve Acil Yardım	73,43±4,04	19,45±1,23	13,63±0,68	18,26±1,31	22,43±1,40
	x ² =0,496 P= 0,686	x ² =0,688 P= 0,561	x ² =0,137 P= 0,938	x ² =0,342 P= 0,795	x ² =1,049 P= 0,372
Anne Eğitimi					
Okur-yazar değil	63,25±5,48	16,50±1,74	13,00±0,93	16,50±1,90	17,25±1,92
Okur-Yazar	69,79±4,45	18,18±1,27	13,14±0,68	17,28±1,55	21,19±1,40
İlkokul	73,78±4,97	18,78±1,45	13,45±0,78	17,86±1,73	21,82±1,60
Ortaokul	73,82±5,22	19,88±1,54	14,11±0,82	18,00±1,81	22,78±1,69
Lise	80,10±9,43	22,03±2,94	14,53±1,57	20,00±3,28	23,53±3,23
Lisans Ve Üzeri	76,13±4,57	20,81±1,42	14,18±0,55	18,75±1,39	23,27±1,56
	x ² =0,211 P= 0,065	x ² =0,292 P= 0,014	x ² =1,413 P= 0,221	x ² =1,107 P= 0,358	x ² =1,581 P= 0,167
Baba Eğitimi Okur-yazar değil	62,75±9,82	13,50±3,15	12,25±1,67	15,00±3,36	20,95±3,40
Okur-Yazar	70,80±8,81	18,70±2,82	13,24±1,50	16,79±3,01	21,00±3,05
İlkokul	71,15±8,94	18,97±2,87	13,61±1,52	17,07±3,06	21,08±3,09
Ortaokul	72,08±8,97	19,46±2,97	13,74±1,57	17,40±3,07	21,86±3,10
Lise	72,45±9,27	19,70±3,15	13,83±0,88	18,00±3,17	22,00±3,21
Lisans ve Üzeri	77,65±5,16	20,75±1,65	13,93±0,68	19,93±2,02	24,09±2,04
	x ² =1,156 P= 0,332	x ² =1,417 P= 0,219	x ² =0,560 P= 0,731	x ² =1,520 P= 0,175	x ² =1,570 P= 0,170

SÖT= saldırganlık ölçeği toplam, SÖ= özel saldırganlık

Toplumda sigara, öfke ve saldırganlığı kontrol etmek için kullanılabilir. Aynı zamanda sürekli öfke ve saldırganlık yaşayan bireylerin sigara içme alışkanlıklarının daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Al'Absi, 2007). Ayrıca yapılan çalışmamızda, yaş, bölüm, mezun olunan lise, aile yapısı, gelir durumu, çocukluğunu

geçirdiği yer, alkol kullanma durumu ve baba eğitim düzeylerinin BPSÖ toplam ve alt boyut ölçek puanlarını etkilemediği saptandı (P > 0,05).Bu konuda yapılan araştırmalarda da farklı bulgular ortaya çıkmıştır. Özyürek (2019) tarafından yapılan bir araştırmada yaş değişkeni açısından saldırganlık düzeyi arasında anlamlı

farklılık bulunmuştur. Yakut (2012) tarafından yapılan bir araştırmada ise yaş ile saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunurken, benzer şekilde ekonomik durum ve baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yurttaş (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise katılımcıların öğrenim gördükleri bölüm, aile yapısı, gelir durumu ve alkol kullanımı değişkenleri ile saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğunu göstermiştir. Cengiz (2010) tarafından yapılan çalışmaya göre de gelir durumu açısından saldırganlık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilirken, anne ve baba eğitimi düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

5. Sonuç ve Öneriler

Çalışmada sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık durumlarının orta düzeyde olduğu; cinsiyet, anne eğitim düzeyi ve sigara kullanma durumlarının saldırganlık düzeylerini etkilediği görüldü. Sağlık alanında öğrenim gören öğrenciler, geleceğin yetişkin bireyleri olmaları ve profesyonel sağlık hizmetlerini dezavantajlı birçok gruba sunacakları için ayrı bir öneme sahiptirler. Sağlık alanında her geçen gün daha fazla görülmeye başlayan şiddet ve saldırganlık olaylarında saldırganlığın tanımlanmasında ve mücadelesinde sağlık teknikerlerinin etkin rol alabilmeleri için kendi saldırganlık eğilimlerinin farkında olmaları ve bununla başa çıkabilmeleri önemlidir. Dolayısı ile öğrencilerin saldırganlık konusunda önce kendileri, sonra sağlık hizmeti vereceği toplum için neler yapabileceklerini öğrenmeleri gerektiği için iletişim, öfke kontrol, kriz yönetimi ve saldırganlık ile ilgili derslerin, seminerlerin eğitim döneminde daha çok yer alması önerilmektedir.

Bu araştırmanın örneklemini, Bartın Üniversitesinin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım Programı ve Evde Hasta Bakımı Programında okuyan öğrencilerle sınırlıdır. Araştırmanın sonuçları değerlendirilirken bu sınırlılık göz önünde bulundurulmalıdır. Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin ve etkili faktörlerin belirlenmesine yönelik daha geniş kapsamlı kültürlerarası, nicel ve nitel araştırmalarla desteklenmesi önerilmektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Tüm yazarlar eşit oranda katkıya sahiptir. Tüm yazarlar makaleyi inceledi ve onayladı.

Çatışma Beyanı

Yazarlar bu çalışmada hiçbir çıkar ilişkisi olmadığını beyan etmektedirler.

Etik Onay/Hasta Onamı

Mevcut çalışma Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Afşin Sağlık Yüksekokulu ve Bartın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu kurumlarının izni alınarak Eylül-Ekim 2019 tarihlerinden

gerçekleştirilmiştir. Makale verileri 2020 yılından önce toplandığı için geriye dönük etik kurul izni alınamayacağından etik kurul onayı bulunmamaktadır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu çalışma 1. Uluslararası Malatya Uygulamalı Bilimler Kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.

Kaynaklar

- Al'Absi M, Carr SB, Bongard S. 2007. Anger and psychobiological changes during smoking abstinence and in response to acute stress: prediction of smoking relapse. *Int J Psychophys*, 66(2): 109-115.
- Albayrak Sargın Y. 2008. Ergenlik dönemindeki öğrencilerin saldırgan davranışları ile öfke ve sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, Turkey.
- Algül A, Ateş MA, Gülsün M, Doruk A, Semiz ÜB, Başoğlu C, Ebrinç S, Çetin M. 2009. Anti sosyal kişilik bozukluğu olgularında kendini yaralama davranışının saldırganlık, çocukluk çağı travmaları ve dissosiyasyon ile ilişkisi. *Anadolu Psikiy Derg*, 10: 278-285.
- Borroni S, Somma A, Andershed H, Maffei C, Fossati A. 2014. Psychopathy dimensions, Big Five traits, and dispositional aggression in adolescence: Issues of gender consistency. *Pers Indiv Differ*, 66: 199-203.
- Bostancı Ö, Barış O, Şebn K, Erail S. 2017. 11-13 yaş öğrencilerin spor yapma durumlarına göre iyimserlik ile saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Beden Eğit Spor Bil Derg*, 19(4): 205-217.
- Budak S. 2005. Psikoloji Sözlüğü. Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, Turkey, pp: 902.
- Camadan F, Yazıcı H. 2017. Üniversite öğrencilerinde gözlenen saldırganlık eğilimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Yükseköğr ve Bil Derg*, 7(2): 225-234.
- Cengiz S. 2010. Ergenlerde saldırganlık ve problem çözme. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Turkey.
- Denson TF, Aviles FE, Pollock VE, Earleywine M, Vasquez EA, Miller N. 2007. The effects of alcohol and the salience of aggressive cues on triggered displaced aggression. *Aggres Behav*, 33: 1-9.
- Gürkan Ö. 2016. Hemşirelik öğrencilerinin saldırganlık eğilimleri ve ilişkili faktörler. *J Psych Nursing*, 7(2): 87-93.
- Kaynak A. 2013. Eğitim fakültesi öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep, Turkey.
- Kızıltaş A. 2017. Üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin yetersizlik duyguları açısından incelenmesi. *Tıbbi Sosyal Hiz Derg*, (8): 25-35.
- Kurtyılmaz Y. 2011. Üniversite öğrencilerinin ilişkisel saldırganlık ile benlik saygısı, sosyal bağlılık ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiler. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Turkey.
- Kurtyılmaz Y, Can G. 2010. An investigation of turkish preservice teachers' aggression levels. *Educ and Treat Child*, 33(1): 85-114. DOI: 10.1353/etc.0.0082.
- Madran HAD. 2012. Buss-Perry saldırganlık ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikol Derg*, 24(2): 1-6.
- Onder H. 2018. Nonparametric statistical methods used in biological experiments. *BSJ Eng Sci*, 1(1): 1-6.
- Özpolat F. 2017. Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile

- toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki. Başkent Üniv Sağlık Bil Fak Derg, 2(2): 151-161.
- Özyürek A. 2019. Kişisel bazı faktörlere göre gençlerin saldırganlık düzeyleri. I. Uluslararası İktisat, İşletme ve Sosyal Bilimler Kongresi, 18-20 Ekim 2019, karabük, Türkiye, Proceeding E-Book: 129-135.
- Prather E, Dahlen ER, Nicholson BC, Bullock-Yowell E. 2012. Relational aggression in college students' dating relationships. J Aggres Maltreat and Trauma, 21: 705-720.
- Yörük S. 2020. Üniversite öğrencilerinde öfke ve saldırganlığı etkileyen duygu ve düşünceler ile ilişkili faktörler. Jaren, 6(3): 561-570.
- Yurttaş H. 2016. Spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, Turkey.